

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (sedmi senat)

z dne 24. novembra 2022 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Pristojnost in izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah – Luganska konvencija II – Dogovor o pristojnosti – Zahteve obličnosti – Dogovor, vsebovan v splošnih pogojih – Splošni pogoji, ki jih je mogoče pregledati in natisniti z uporabo hiperbesedilne povezave, navedene v pisno sklenjeni pogodbi – Soglasje strank“

V zadevi C-358/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Belgija) z odločbo z dne 20. maja 2021, ki je na Sodišče prispela 9. junija 2021, v postopku

Tilman SA

proti

Unilever Supply Chain Company AG,

SODIŠČE (sedmi senat),

v sestavi M. L. Arastey Sahún, predsednica senata, F. Biltgen (poročevalec) in J. Passer, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Tilman SA N. Cariat, A. Hoc in B. Hoc,
- za Unilever Supply Chain Company AG W. van Eeckhoutte, advocaat,
- za belgijsko vlado M. Jacobs, C. Pochet in M. van Regemorter, agentke,
- za nemško vlado J. Möller, U. Bartl, M. Hellmann in R. Kanitz, agenti,

* Jezik postopka: francoščina.

- za švicarsko vlado N. Marville-Dosen in J. Schickel-Küng, agentki,
- za Evropsko komisijo A. Azéma in S. Noë, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 23(1)(a) in (2) Konvencije o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, podpisane 30. oktobra 2007, katere sklenitev je bila v imenu Evropske skupnosti odobrena s Sklepom Sveta 2009/430/ES z dne 27. novembra 2008 (UL 2009, L 147, str. 1; v nadaljevanju: Luganska konvencija II).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Tilman SA s sedežem v Belgiji in družbo Unilever Supply Chain Company AG (v nadaljevanju: Unilever) s sedežem v Švici, ker družba Unilever ni plačala zneskov, ki jih je zaračunala družba Tilman.

Pravni okvir

Luganska konvencija II

- 3 Lugansko konvencijo II so podpisali Evropska skupnost, Kraljevina Danska, Republika Islandija, Kraljevina Norveška in Švicarska konfederacija.
- 4 Člen 1(3) te konvencije določa:

„V tej konvenciji pomeni izraz ‚država, ki jo veže ta konvencija‘ vsako državo, ki je pogodbenica te konvencije, ali državo članico Evropske skupnosti. Pomeni lahko tudi Evropsko skupnost.“
- 5 Člen 23 navedene konvencije, naslovljen „Dogovor o pristojnosti“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Če so se stranke, od katerih ima vsaj ena svoje stalno prebivališče v državi, ki jo veže ta konvencija, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države, ki jo veže ta konvencija, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. Dogovor o pristojnosti mora biti sklenjen:

 - (a) v pisni obliki ali potrjen v pisni obliki, ali
 - (b) v obliki, ki je v skladu s prakso, ki je ustaljena med strankami, ali
 - (c) v mednarodni trgovini v skladu z mednarodnimi trgovskimi običaji, ki so znani strankam ali bi jim morali biti znani in ki so splošno priznani v mednarodni trgovini in redno upoštevani s strani strank pogodb istega tipa v okviru zadevne panoge.

2. Vsaka komunikacija po elektronskih medijih, ki zagotavlja trajen zapis dogovora, je enakovredna pisni obliki.“

6 Člen 64 (1) in (2) te konvencije določa:

„1. Ta konvencija ne posega v uporabo Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 [z dne 22. decembra 2000] o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [(UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42; v nadaljevanju: Uredba Bruselj I)] ter vseh njenih sprememb, Konvencije o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [(UL 1972, L 299, str. 32)], podpisane v Bruslju dne 27. septembra 1968, Protokola o razlagi te konvencije s strani Sodišča Evropskih skupnosti, podpisanega v Luxembourg dne 3. junija 1971, kakor sta bila spremenjena s konvencijami o pristopu k navedeni konvenciji in navedenemu protokolu s strani držav, ki so pristopile k Evropskim skupnostim [(v nadaljevanju: Bruseljska konvencija)], ter Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Kraljevino Dansko o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, podpisanega v Bruslju dne 19. oktobra 2005, s strani držav članic Evropske skupnosti.

2. Vendar se ta konvencija v vsakem primeru uporablja:

(a) v zvezi s pristojnostjo, kadar ima toženec stalno prebivališče na ozemlju države, kjer se uporablja ta konvencija, ne pa eden od instrumentov iz odstavka 1 tega člena, ali kjer člen 22 ali 23 te konvencije podeljuje pristojnost sodiščem takšne države;

[...]“.

7 Člen 1(1) Protokola št. 2 o enotni razlagi [Luganske konvencije II] in o Stalnem odboru določa:

„Vsako sodišče, ki uporablja in razlaga to konvencijo, ustrezno upošteva načela, določena z zadevnimi odločitvami o posamezni(-h) določbi(-ah) ali njej/njim podobni(-h) določbi(-ah) Luganske konvencije iz leta 1988 ter instrumentov iz člena 64(1) te konvencije, ki jih izdajo sodišča držav, ki jih veže ta konvencija, ter Sodišče Evropskih skupnosti.“

Uredba Bruselj I

8 Člen 23(1) in (2) Uredbe Bruselj I določa:

„1. Če so se stranke, od katerih ima vsaj ena svoje stalno prebivališče v državi članici, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države članice. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. Dogovor o pristojnosti mora biti sklenjen:

(a) v pisni obliki ali potrjen v pisni obliki; ali

(b) v obliki, ki je v skladu s prakso, ki je ustaljena med strankama; ali

(c) v mednarodni trgovini v skladu z mednarodnimi trgovskimi običaji, ki so znani strankam ali bi jim morali biti znani in ki so splošno priznani v mednarodni trgovini in redno upoštevani s strani strank pogodb istega tipa v okviru zadevne panoge.

2. Vsaka komunikacija po elektronskih medijih, ki zagotavlja trajen zapis dogovora, je enakovredna pisni obliki.“

Uredba Bruselj Ia

9 Z Uredbo (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1; v nadaljevanju: Uredba Bruselj Ia) je bila Uredba Bruselj I razveljavljena.

10 Člen 25 Uredbe Bruselj Ia, naslovljen „Dogovor o pristojnosti“, ki je v poglavju II te uredbe, naslovljenem „Pristojnost“, določa:

„1. Če so se stranke, ne glede na njihovo stalno prebivališče, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države članice, razen če je po pravu navedene države članice materialna veljavnost dogovora nična. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. Dogovor o pristojnosti je sklenjen:

(a) v pisni obliki ali potrjen v pisni obliki;

(b) v obliki, ki je v skladu s prakso, ki je ustaljena med strankama, ali

(c) v mednarodni trgovini v skladu z mednarodnimi trgovskimi običaji, ki so znani strankam ali bi jim morali biti znani in ki so splošno priznani v mednarodni trgovini ter jih redno upoštevajo stranke pogodb istega tipa v okviru zadevne panoge.

2. Vsaka komunikacija po elektronskih medijih, ki zagotavlja trajen zapis dogovora, je enakovredna ,pisni obliki‘.

[...]“.

Sporazum o izstopu

11 Člen 2 Sporazuma o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL 2020, L 29, str. 7), ki je bil podpisan 24. januarja 2020 v Bruslju in Londonu ter je začel veljati 1. februarja 2020 (v nadaljevanju: Sporazum o izstopu), določa:

„V tem sporazumu se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(a) ‚pravo Unije‘ pomeni:

[...]

(iv) mednarodne sporazume, katerih pogodbenica je Unija, in mednarodne sporazume, ki so jih sklenile države članice v imenu Unije;

[...]“.

- 12 Člen 67 tega sporazuma, naslovljen „Pristojnost, priznavanje in izvrševanje sodnih odločb ter sodelovanje osrednjih organov v zvezi z njimi“, v odstavku 1 določa:

„V Združenem kraljestvu ter v državah članicah se v razmerah, v katerih je vključeno Združeno kraljestvo, za sodne postopke, ki so se začeli pred koncem prehodnega obdobja, in za postopke ali ukrepe, ki so povezani s takimi sodnimi postopki na podlagi členov 29, 30 in 31 Uredbe [Bruselj Ia] [...] uporabljajo naslednji akti ali določbe:

(a) določbe o pristojnosti iz Uredbe [Bruselj Ia];

[...]“.

- 13 Člen 126 navedenega sporazuma, naslovljen „Prehodno obdobje“, določa:

„Prehodno obdobje oziroma obdobje izvajanja se začne na datum začetka veljavnosti tega sporazuma in konča 31. decembra 2020.“

- 14 Člen 127 istega sporazuma, naslovljen „Obseg prehoda“, določa:

„1. Če ni s tem sporazumom določeno drugače, se v prehodnem obdobju za Združeno kraljestvo in v njem uporablja pravo Unije.

[...]

6. Če ni s tem sporazumom določeno drugače, se v prehodnem obdobju vsa sklicevanja na države članice v pravu Unije, ki se uporablja na podlagi odstavka 1, med drugim tudi kot ga izvajajo in uporabljajo države članice, razumejo, kot da vključujejo Združeno kraljestvo.

[...]“.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 15 Družbi Tilman in Unilever sta 22. novembra 2010 sklenili prvo pogodbo, na podlagi katere se je prva družba zavezala, da bo za račun druge družbe za določeno ceno embalirala in pakirala škatle s čajnimi vrečkami.
- 16 Z drugo pogodbo, sklenjeno 6. januarja 2011, je bila dogovorjena cena spremenjena. V tej pogodbi je bilo pojasnjeno, da jo, če ni drugih določil, urejajo splošni pogoji nakupa proizvodov družbe Unilever. V teh splošnih pogojih, katerih pregled in prenos sta bila možna na spletnem mestu z uporabo hiperbesedilne povezave, navedene v navedeni pogodbi, je bilo določeno, da vsaka pogodbeni stranka „nepreklicno priznava izključno pristojnost angleških sodišč za reševanje vseh sporov, ki bi lahko neposredno ali posredno izhajali iz pogodbe“.
- 17 Po spremembi pogojev zaračunavanja je med strankama prišlo do nesoglasja glede zvišanja zaračunane cene, družba Unilever pa je le delno plačala račune, ki jih je izdala družba Tilman.
- 18 Družba Tilman je zoper družbo Unilever vložila tožbo pri belgijskih sodiščih, da bi dosegla plačilo še neplačanih zneskov. Družba Unilever je nato trdila, da so na podlagi splošnih pogojev pogodbe iz postopka v glavni stvari za odločanje o sporu pristojna le angleška sodišča.

- 19 Belgijsko prvostopenjsko sodišče se je s sodbo z dne 12. avgusta 2015 izreklo za pristojno za odločanje o sporu, pri čemer je razsodilo, da pogodbo ureja angleško pravo in jo je treba razlagati v skladu s tem pravom.
- 20 Družba Tilman je zoper navedeno sodbo vložila pritožbo, v kateri je trdila, da je belgijsko pravo tisto, ki ureja pogodbo in v skladu s katerim mora biti ta razlagana. Družba Unilever je vložila nasprotno pritožbo, v kateri je trdila, da niso pristojna belgijska, ampak angleška sodišča.
- 21 Cour d'appel de Liège (višje sodišče v Liègeu, Belgija) je s sodbo z dne 12. februarja 2020 ugodilo ugovoru nepristojnosti, ki ga je vložila družba Unilever, in razsodilo, da v skladu z dogovorom o pristojnosti, vsebovanim v splošnih pogojih pogodbe iz postopka v glavni stvari, belgijska sodišča niso pristojna za odločanje o sporu, nastalem v zvezi z izvrševanjem navedene pogodbe.
- 22 Družba Tilman je zoper navedeno sodbo vložila kasacijsko pritožbo pri Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Belgija), pri čemer se je sklicevala na kršitev člena 23(1) in (2) Luganske konvencije II. Po mnenju družbe Tilman naj bi namreč Cour d'appel de Liège (višje sodišče v Liègeu) položaj iz postopka v glavni stvari napačno enačilo s položajem, v katerem je pogodba sklenjena prek spleta, kupec pa mora označiti polje, v katerem je navedeno, da se strinja s splošnimi pogoji prodajalca.
- 23 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali so v zadevi v glavni stvari izpolnjeni pogoji glede dokazanosti resničnosti soglasja družbe Tilman glede dogovora o pristojnosti, saj je bil ta dogovor naveden v splošnih pogojih nakupa proizvodov družbe Unilever in ne v pogodbi iz postopka v glavni stvari, ti pogoji pa k navedeni pogodbi niso bili neposredno priloženi.
- 24 Po eni strani navedeno sodišče opozarja, da je Cour d'appel de Liège (višje sodišče v Liègeu) v sodbi z dne 12. februarja 2020 razsodilo, da se zdijo pogoji, ki so bili razviti v sodni praksi Sodišča, zlasti v sodbah z dne 14. decembra 1976, Estasis Saloti di Colzani (24/76, EU:C:1976:177), in z dne 21. maja 2015, El Majdoub (C-322/14, EU:C:2015:334), izpolnjeni.
- 25 Namreč, glede pogoja, da mora pogodba izrecno napotovati na splošne pogoje, naj bi bilo v pogodbi, ki jo je družba Unilever posredovala družbi Tilman za podpis in ki jo je ta dejansko podpisala 6. januarja 2011, izrecno določeno, da jo urejajo splošni pogoji nakupa proizvodov družbe Unilever, če v pogodbi ali v drugih dogovorih, sklenjenih med strankama, ni določeno drugače. Glede pogoja, da „mora biti mogoče“, da napotitev na splošne pogoje „lahko preveri“ običajno skrben posameznik, naj bi bila v zadevni pogodbi navedena hiperbesedilna povezava na spletno mesto, na katerem je mogoč dostop do splošnih pogojev družbe Unilever. Glede pogoja, da mora biti mogoče splošne pogoje „trajno zapisati“, naj bi imela družba Tilman možnost, da ob dostopu na spletno mesto, na katerem so bili splošni pogoji družbe Unilever, te pogoje prenese in natisne.
- 26 Vendar naj po drugi strani družba Tilman ne bi bila pozvana, naj označi polje, v katerem bi bilo navedeno, da se strinja s splošnimi pogoji družbe Unilever, tako da naj bi se postavljalo vprašanje, ali so bile določbe člena 23(1) in (2) Luganske konvencije II spoštovane.

27 V teh okoliščinah je Cour de cassation (kasacijsko sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali so pogoji iz člena 23(1)(a) in (2) [Luganske konvencije II] izpolnjeni, kadar je dogovor o pristojnosti vsebovan v splošnih pogojih, na katere pisno sklenjena pogodba napotuje z navedbo hiperpovezave na spletno mesto, z dostopom do katerega se je mogoče z navedenimi splošnimi pogoji seznaniti, jih prenesti in natisniti, ne da bi bila stranka, proti kateri se ta dogovor uveljavlja, pozvana, da te splošne pogoje sprejme, tako da odkljuka okence na navedenem spletnem mestu?“

Vprašanje za predhodno odločanje

28 Najprej je treba navesti, da se v skladu s členom 67(1)(a) Sporazuma o izstopu določbe o pristojnosti iz Uredbe Bruselj Ia v Združenem kraljestvu ter v državah članicah v razmerah, v katerih je vključeno Združeno kraljestvo, uporabljajo za sodne postopke, ki so se začeli pred koncem prehodnega obdobja, ki je določeno v členu 126 tega sporazuma.

29 Poleg tega se v skladu s členom 127 tega sporazuma za Združeno kraljestvo v tem prehodnem obdobju uporablja pravo Unije, vključno z mednarodnimi sporazumi, med katerimi je Luganska konvencija II.

30 V zvezi z dogovori o pristojnosti sodišč je treba opozoriti, da gre pri njih po sami naravi za izbiro glede pristojnosti, ki nima pravnega učinka, dokler ni sprožen sodni postopek, in ima lahko posledice šele takrat, ko se začne obravnavanje tožbe (sodba z dne 13. novembra 1979, Sanicentral, 25/79, EU:C:1979:255, točka 6). Torej se je treba za presojo obsega takega dogovora glede na pravno pravilo, ki se uporabi, postaviti v tisti čas.

31 V obravnavani zadevi pa je iz elementov spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da je bila tožba iz postopka v glavni stvari vložena pred 31. decembrom 2020, ko se je izteklo prehodno obdobje iz člena 126 Sporazuma o izstopu, tako da je razlaga Luganske konvencije II še vedno potrebna za rešitev spora o glavni stvari.

32 V vsebinskem smislu želi predložitveno sodišče v bistvu izvedeti, ali je treba člen 23(1)(a) in (2) Luganske konvencije II razlagati tako, da je dogovor o pristojnosti veljavno sklenjen, če je vsebovan v splošnih pogojih, na katere pisno sklenjena pogodba napotuje z navedbo hiperbesedilne povezave na spletno mesto, ob dostopu na katero se je mogoče seznaniti z navedenimi splošnimi pogoji, jih prenesti in jih natisniti, ne da bi bila stranka, proti kateri se ta dogovor uveljavlja, pozvana, naj potrdi svoje strinjanje s temi splošnimi pogoji z označitvijo polja na navedenem spletnem mestu.

33 Za odgovor na to vprašanje je pomembno opozoriti, da je treba, kot izhaja iz člena 1(1) Protokola št. 2 o razlagi Luganske konvencije II, to konvencijo uporabljati in razlagati ob upoštevanju načel, ki jih je Sodišče opredelilo v zvezi z eno ali več zadevnimi določbami ali v zvezi s katero koli podobno določbo, vsebovano v drugih instrumentih, med katerimi sta Bruseljska konvencija in Uredba Bruselj I.

34 Ker je člen 23(1) in (2) Luganske konvencije II enak členu 23(1) in (2) Uredbe Bruselj I in ker je bilo besedilo člena 23(1) te uredbe skoraj enako besedilu člena 17, prvi odstavek, Bruseljske konvencije, je treba za razlago člena 23(1) in (2) Luganske konvencije II tako upoštevati razlago ustreznih

določb Bruseljske konvencije in Uredbe Bruselj I, ki jo je podalo Sodišče (glej po analogiji sodbi z dne 7. februarja 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, točki 18 in 19, ter z dne 21. maja 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, točki 27 in 28). Ker je člen 25(1) in (2) Uredbe Bruselj Ia z v bistvu enakim besedilom nadomestil člen 23(1) in (2) Uredbe Bruselj I, je treba prav tako upoštevati sodno prakso Sodišča v zvezi s prvo od teh določb.

- 35 V skladu s členom 23(1) Luganske konvencije II se lahko stranke, od katerih ima vsaj ena svoje stalno prebivališče na ozemlju države, ki jo veže navedena konvencija, dogovorita, da je za spore, ki bodo nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, izključno pristojno sodišče države, ki jo prav tako veže ta konvencija. Da bi bil ta dogovor o pristojnosti veljaven, mora zlasti biti sklenjen, kot je razvidno iz točke (a) te določbe, „v pisni obliki ali potrjen v pisni obliki“.
- 36 V zvezi z določbami člena 23 Uredbe Bruselj I je Sodišče razsodilo, da se te določbe – ker izključujejo tako pristojnost, določeno s splošnim načelom stalnega prebivališča tožene stranke iz člena 2 te uredbe, kot posebne pristojnosti iz njenih členov od 5 do 7 – glede pogojev, ki so v njih določeni, razlagajo ozko (glej v tem smislu sodbo z dne 21. maja 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 37 V členu 23(1) Uredbe Bruselj I pa je jasno navedeno, da je njegovo področje uporabe omejeno na primere, v katerih so se stranke „dogovorile“ o pristojnosti določenega sodišča. To soglasje volj strank je tisto, kar upravičuje prednost, ki je na podlagi načela avtonomije volje dana izbiri drugega sodišča od tistega, ki bi bilo eventualno pristojno na podlagi te uredbe (glej v tem smislu sodbi z dne 21. maja 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, točka 26 in navedena sodna praksa, ter z dne 20. aprila 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, točka 24).
- 38 S tem, da je veljavnost takega dogovora o pristojnosti pogojena z obstojem „dogovora“ med strankama, člen 23(1) Uredbe Bruselj I sodišču, ki mu je zadeva predložena, nalaga obveznost, da preveri, ali glede dogovora, s katerim mu je podeljena pristojnost, med strankami dejansko obstaja soglasje, ki mora biti izraženo jasno in natančno (glej po analogiji sodbe z dne 14. decembra 1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, točka 7; z dne 7. februarja 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, točka 27, in z dne 20. aprila 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, točka 27).
- 39 Obličnost, ki se zahteva s členom 23(1) Uredbe Bruselj I, je namreč namenjena zagotovitvi, da je soglasje med strankama dejansko izkazano (glej, v zvezi z Bruseljsko konvencijo, po analogiji sodbo z dne 14. decembra 1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, točka 7), pri čemer je resničnost tega soglasja eden od ciljev te določbe (glej v tem smislu sodbi z dne 7. februarja 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, točka 28 in navedena sodna praksa, ter z dne 20. aprila 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, točka 27).
- 40 Glede tega je Sodišče v zvezi z Bruseljsko konvencijo razsodilo, da dogovor o pristojnosti sodišča, vsebovan v splošnih pogojih poslovanja ene od strank, načeloma izpolnjuje zahtevo po pisni obliki iz člena 17, prvi odstavek, te konvencije v primeru, da so ti splošni pogoji natisnjeni na zadnjo stran pogodbe in pogodba izrecno napotuje na navedene splošne pogoje ali v primeru, da se stranke v besedilu pogodbe izrecno sklicujejo na ponudbo, ki izrecno napotuje na splošne pogoje, kadar to izrecno napotitev lahko preveri stranka, ki je običajno skrbna, in če je dokazano, da so bili splošni pogoji, ki vsebujejo dogovor o pristojnosti, dejansko posredovani drugi pogodbeni stranki (glej v tem smislu sodbo z dne 14. decembra 1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, točki 10 in 12).

- 41 Vendar je Sodišče pojasnilo, da zahteva po pisni obliki iz člena 17, prvi odstavek, Bruseljske konvencije ni izpolnjena v primeru posredne ali implicitne napotitve na prejšnje korespondenco, saj to ne daje nobene gotovosti, da je bil dogovor o pristojnosti dejansko predmet pogodbe v pravem pomenu besede (glej v tem smislu sodbo z dne 14. decembra 1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, točka 12).
- 42 Sodišče je prav tako razsodilo, da dogovor o pristojnosti ne izpolnjuje zahtev iz člena 25(1)(a) Uredbe Bruselj Ia – katerega besedilo in besedilo člena 23(1)(a) Luganske konvencije II sta si podobna – če je bila pogodba sklenjena ustno, ne da bi bila pozneje pisno potrjena, in so bili splošni pogoji, ki vsebujejo ta dogovor o pristojnosti, navedeni le v računih, ki jih je izdala ena od strank (glej v tem smislu sodbo z dne 8. marca 2018, Saey Home & Garden, C-64/17, EU:C:2018:173, točki 28 in 29).
- 43 V skladu s členom 23(2) Uredbe Bruselj I, ki je glede na člen 17 Bruseljske konvencije nova določba, dodana zaradi upoštevanja razvoja novih komunikacijskih tehnologij, pa je veljavnost dogovora o pristojnosti, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, lahko odvisna med drugim od možnosti, da se zagotovi njegov trajni zapis (sodba z dne 21. maja 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, točka 32).
- 44 Kot izhaja iz jezikovne razlage te določbe, se z njo zahteva, da obstaja „možnost“, da se zagotovi trajen zapis dogovora o pristojnosti, ne glede na to, ali je kupec besedilo splošnih pogojev dejansko trajno zapisal po ali pred tem, ko je označil polje, v katerem je navedeno, da sprejema navedene pogoje (sodba z dne 21. maja 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, točka 33).
- 45 Namen navedene določbe je namreč zaradi poenostavitve sklepanja pogodb po elektronski poti nekatere oblike elektronske komunikacije izenačiti s pisno obliko, tako da je komunikacija zadevnih informacij opravljena tudi, če so te informacije na voljo prek zaslona. Da bi elektronska komunikacija lahko zagotavljala enaka jamstva, zlasti v zvezi z dokazovanjem, zadostuje, da je informacije „mogoče“ shraniti in natisniti pred sklenitvijo pogodbe (sodba z dne 21. maja 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, točka 36).
- 46 V obravnavani zadevi je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da je dogovor o pristojnosti iz postopka v glavni stvari določen v splošnih pogojih družbe Unilever, na katere je v pisni pogodbi, sklenjeni med strankama, izrecno napoteno.
- 47 Glede položaja, v katerem – kot v obravnavani zadevi – splošni pogoji, v katerih je vsebovan dogovor o pristojnosti, niso neposredno priloženi pogodbi, je treba ugotoviti, da je ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točkah od 37 do 45 te sodbe, tak dogovor dopusten, če je v samem besedilu pogodbe, ki sta jo podpisali obe stranki, izrecno napoteno na te splošne pogoje, ki vsebujejo navedeni dogovor.
- 48 Vendar to velja samo v primerih izrecne napotitve, ki jo lahko preveri stranka, ki je običajno skrbna, in če je dokazano, da so bili splošni pogoji, ki vsebujejo dogovor o pristojnosti, dejansko posredovani drugi pogodbeni stranki (sodba z dne 7. julija 2016, Hószig, C-222/15, EU:C:2016:525, točka 40).
- 49 V obravnavanem primeru se ne zdi sporno, da besedilo pogodbe iz postopka v glavni stvari vsebuje tako izrecno napotitev, ki bi jo tožeča stranka v postopku v glavni stvari lahko preverila, kar pa mora presoditi predložitveno sodišče.

- 50 Zato je treba preveriti, ali so bili splošni pogoji tej pogodbeni stranki dejansko posredovani.
- 51 Ker se v skladu s členom 23(2) Uredbe Bruselj I, kot ga razlaga Sodišče, komunikacija zadevnih informacij opravi, če so te informacije dostopne prek zaslona, napotitev v pisni pogodbi na splošne pogoje z navedbo hiperbesedilne povezave do spletnega mesta, dostop do katerega načeloma omogoča seznanitev s temi splošnimi pogoji, če ta hiperpovezava deluje in jo lahko uporabi stranka, ki je običajno skrbna, *a fortiori* pomeni dokaz, da so bile te informacije posredovane.
- 52 V takem primeru okoliščina, da na strani zadevnega spletnega mesta ni nobenega polja, ki bi ga bilo mogoče označiti, da bi se izrazilo strinjanje s temi splošnimi pogoji, ali da se stran s temi pogoji ne odpre samodejno ob dostopu na spletno mesto, ne more postaviti pod vprašaj te ugotovitve (glej v tem smislu sodbo z dne 21. maja 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, točka 39), če je dostop do navedenih splošnih pogojev mogoč pred podpisom pogodbe in če jih zadevna pogodbeni stranka sprejme s podpisom.
- 53 Poleg tega, ker že možnost, da se splošni pogoji shranijo in natisnejo pred sklenitvijo pogodbe, zadostuje za izpolnitev zahtev obličnosti, ni pomembno, ali je posredovane informacije zadevno podjetje „zagotovilo“ ali jih je pogodbeni stranka „prejela“.
- 54 Zahteve obličnosti iz člena 23(1) Uredbe Bruselj I so namreč odgovor na skrb za to, da se ne ogrožajo trgovinski običaji ter da se hkrati izniči učinek klavzul, ki bi lahko v pogodbah ostale neopažene, kot so določila na tiskanih obrazcih, namenjenih za korespondenco ali za pripravo računov, ki jih stranka, proti kateri se uveljavljajo, ne bi sprejela (glej v tem smislu sodbi z dne 24. junija 1981, Elefanten Schuh, 150/80, EU:C:1981:148, točka 24, in z dne 7. julija 2016, Hószig, C-222/15, EU:C:2016:525, točka 36).
- 55 V obravnavani zadevi pa se postopek v glavni stvari nanaša na trajna pogodbeni razmerja med komercialnima podjetjema, tako da zahtev o varstvu potrošnikov kot kupcev ni mogoče upoštevati.
- 56 Vsekakor – in čeprav predložitveno sodišče Sodišča ni vprašalo o morebitnem obstoju mednarodnega trgovinskega običaja, ki bi bil strankama znan – je treba dodati, da je poleg dveh možnosti, ki ju člen 23(1) Luganske konvencije II določa v točki (a), in sicer pisna sklenitev ali ustna sklenitev s potrdilom v pisni obliki, v tem členu 23(1) v točkah (b) in (c) dodano, da je dogovor o pristojnosti lahko sklenjen tudi v obliki, ki je v skladu s prakso, ki je ustaljena med strankami, ali v mednarodni trgovini v obliki, ki je v skladu z običaji, ki so znani strankam ali bi jim morali biti znani in ki so splošno priznani v mednarodni trgovini in redno upoštevani s strani strank pogodb istega tipa v okviru zadevne panoge (glej po analogiji sodbo z dne 8. marca 2018, Saey Home & Garden, C-64/17, EU:C:2018:173, točka 31).
- 57 V takem primeru se namreč sklenitev dogovora o pristojnosti šteje za veljavno, če ima obliko, ki je sprejeta na tem področju ter ki jo stranke poznajo ali bi jo morale poznati. Čeprav ta omilitev ne pomeni, da ni nujno, da obstaja soglasje med strankami, saj je resnično soglasje zadevnih strank še vedno eden od ciljev te določbe, se kljub temu domneva, da je soglasje volj strank glede dogovora o pristojnosti podano, če v zadevni panogi mednarodne trgovine obstajajo trgovinski običaji v zvezi s tem, ki so tem istim strankam znani ali bi jim morali biti znani (glej v tem smislu sodbi z dne 20. februarja 1997, MSG, C-106/95, EU:C:1997:70, točke 16, 17 in 19, ter z dne 20. aprila 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, točki 39 in 40).

- 58 V obravnavani zadevi bo moralo predložitveno sodišče po potrebi preveriti, ali sta stranki iz postopka v glavni stvari dogovor o pristojnosti sklenili v eni od oblik iz člena 23(1)(b) in (c) Luganske konvencije II.
- 59 Glede na zgornje preudarke je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 23(1) in (2) Luganske konvencije II razlagati tako, da je dogovor o pristojnosti veljavno sklenjen, če je vsebovan v splošnih pogojih, na katere pisno sklenjena pogodba napotuje z navedbo hiperbesedilne povezave na spletno mesto, ob dostopu na katero se je mogoče pred podpisom navedene pogodbe seznaniti z navedenimi splošnimi pogoji, jih prenesti in jih natisniti, ne da bi bila stranka, proti kateri se ta dogovor uveljavlja, formalno pozvana, naj potrdi svoje strinjanje s temi splošnimi pogoji z označitvijo polja na navedenem spletnem mestu.

Stroški

- 60 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (sedmi senat) razsodilo:

Člen 23(1) in (2) Konvencije o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, podpisane 30. oktobra 2007, katere sklenitev je bila v imenu Evropske skupnosti odobrena s Sklepom Sveta 2009/430/ES z dne 27. novembra 2008,

je treba razlagati tako, da

je dogovor o pristojnosti veljavno sklenjen, če je vsebovan v splošnih pogojih, na katere pisno sklenjena pogodba napotuje z navedbo hiperbesedilne povezave na spletno mesto, ob dostopu na katero se je mogoče pred podpisom navedene pogodbe seznaniti z navedenimi splošnimi pogoji, jih prenesti in jih natisniti, ne da bi bila stranka, proti kateri se ta dogovor uveljavlja, formalno pozvana, naj potrdi svoje strinjanje s temi splošnimi pogoji z označitvijo polja na navedenem spletnem mestu.

Podpisi